

ОСОБЛИВА ДУМКА

щодо проекту регіонального розвитку

«Будівництво заводу знешкодження відходів, а саме: відходів біологічного походження

(на території Новодмитрівської сільської ради Костянтинівського району

Донецької області)»

Зміст

Прембула.....	3
1. Стратегічне планування.....	3
2. Просторове планування.....	7
3. Оцінка впливу на довкілля.....	16

Преамбула.

У лютому 2020 року поблизу каналізаційних очисних споруд м. Костянтинівка Донецької області було розпочато будівництво об'єкту, який спричинив суспільний резонанс, що поширювався: від обурення окремих активістів до протестів місцевої громадськості, публікацій у регіональних інформаційних виданнях, та навіть – уваги з боку правоохоронних органів та народних депутатів.

Серед причин такого занепокоєння – відсутність або неприйнятність відповідей на основні питання, що є актуальними до будь-якої діяльності (Що? Де? Як?), а саме: цільове призначення зазначеного об'єкту (завод для знешкодження відходів біологічного походження), особливості його функціонування (спалювання трупів тварин) та місця розташування (відоме серед мешканців Костянтинівського району як «трикутник смерті» через нестерпний сморід протягом останніх років). Чутливої гостроти протистоянню небайдужої громадськості з ініціаторами-координаторами будівництва т.з. «крематорію» додає делікатний аспект розміщення цього об'єкту у локації «Сергіївська балка», де під час Другої світової війни відбувалися масові розстріли місцевого населення (значною мірою - єврейської національності), свідомством чого є розташований на відстані близько 200 метрів від ділянки будівництва меморіал «Братська могила мирних громадян».

Під час спілкування з представниками засобів масової інформації, місцевого самоврядування, громадськості та інших зацікавлених сторін ініціатори-координатори будівництва апелюють до крайньої важливості реалізації проекту регіонального розвитку, яким заявлено завод для знешкодження відходів біологічного походження у Костянтинівському районі, а також - до наявності всіх необхідних погоджень, висновків, експертиз і дозволів, отриманих відповідно до чинних процедурних вимог.

Втім, детальний аналіз етапів планування та здійснення оцінки впливу на довкілля цього інфраструктурного проекту, проведений учасниками Всеукраїнської екологічної організації «До чистих джерел» спільно з спеціалістами Українського наукового інституту технічної екології та фахівцями-правниками свідчить про інше: наявність корупційних ризиків, суттєвих недоліків роботи, численних порушень вимог законодавства України та внутрішніх документів Донецької обласної державної адміністрації з боку її структурних підрозділів (насамперед, Департаменту екології та природних ресурсів) в умовах потурання з боку територіальних представництв інших органів виконавчої влади.

1. Стратегічне планування.

Враховуючи численні звернення місцевих мешканців, з метою повного, всебічного та об'єктивного вивчення проблемних екологічних питань, що виникли на території м.Костянтинівка та Костянтинівського району, а також – опрацювання можливих шляхів їх вирішення розпорядженням тодішнього голови Донецької обласної державної адміністрації (надалі - ОДА), керівника Донецької обласної військово-цивільної адміністрації (надалі - ОВЦА) Жебрівського П.І. від 13.07.2017 №800 було створено відповідну робочу групу та затверджено її персональний склад. При цьому, координацію роботи щодо виконання зазначеного розпорядження було покладено на **Департамент екології та природних ресурсів** Донецької ОДА (в особі його директора, заступника голови робочої групи Натруса С.П.), а контроль за виконанням – на заступника голови адміністрації Ремського В.В. (голова робочої групи). Згідно з Протоколом засідання від 12.10.2017 №3 членами робочої групи було вирішено опрацювати питання звернення до органів прокуратури з приводу

перевірки діяльності Костянтинівської філії ДП «Укрветсанзавод», що є об'єктом численних скарг з боку місцевого населення й нарікань від контролюючих органів (територіальні підрозділи Держекоінспекції, Держпродспоживслужби), на предмет обсягу отриманих відходів та наявності відповідних потужностей для їх утилізації.

Невідомо, чи було робочою групою протокольоно рекомендовано розглянути питання доцільності/можливості реконструкції потужностей Костянтинівської філії ДП «Укрветсанзавод» або будівництва поруч аналогічного виробництва, проте вже у листопаді 2017 року директорка цієї філії заявила про готовність Донецької ОДА фінансувати відповідний проект **за рахунок коштів обласного екологічного фонду**.

Вже на початку 2018 року у складі природоохоронних блоків розділів «Заходи щодо забезпечення виконання завдань Програми» та «Перелік проектів регіонального розвитку» оновленої щорічної Програми економічного та соціального розвитку Донецької області (затверджена розпорядженням очільника ОДА-ОВЦА від 15.02.2018 №226/5-18) та у відповідній редакції Програмних заходів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища (розпорядження від 19.05.2018 №241/5-18) з'явилися положення щодо будівництва заводу для знешкодження відходів біологічного походження.

Зокрема, отримувачем 3 млн.грн. коштів цього фонду для замовлення проектних розроблень заводу було визначено КП «Донецький регіональний центр поводження з відходами» (засноване рішенням Донецькою обласною радою від 23.11.2006 №5/6-104, далі – КП «ДРЦПВ»), повноваження щодо управління яким було делеговано Донецькій ОДА (рішення засновника від 24.09.2014 №6/32-744), а координацію діяльності згідно з оновленим Статутом (розпорядження голови ОДА від 18.11.2014 №694) надано Департаменту екології та природних ресурсів цієї адміністрації (далі – Департамент екології). Таким же чином КП «ДРЦПВ» було визначено отримувачем коштів для замовлення робіт за проектом регіонального розвитку «Будівництво заводу для знешкодження відходів, а саме відходів біологічного походження», кошторисну вартість якого було визначено згодом у обсязі 57,878 млн.грн (розпорядження від 11.09.2019 №973/5-19, від 21.02.2019 №179/5-19 із змінами).

Загалом, отримання замовником коштів, виділених у 2018-2021 роках на проектування та будівництво зазначеного заводу (виключно за рахунок обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, без залучення інших джерел фінансування), відбувається через єдиного головного розпорядника, яким встановлено Департамент екології.

Згідно з поясненнями, наведеними у складі затверджених Програм соціального та економічного розвитку Донецької області на 2018, 2019 та 2020 роки (далі – Програми СЕР), реалізація цього інфраструктурного проекту передбачалася з метою виконання технічного завдання №4.8 Плану заходів з реалізації у 2018-2020 роках Стратегії розвитку Донецької області на період до 2020 року (розпорядження від 27.01.2017 №90): «Впровадження комплексу заходів для вирішення проблем поводження з твердими побутовими відходами». При цьому, ані у описі проектів за цим технічним завданням, ані у ключових заходах та очікуваних результатах їх здійснення, що наведені у Плані на 2018-2020 роки, **будівництво заводу для знешкодження відходів біологічного походження не вказано**.

Аналогічною є ситуація і з включенням цього проекту до обласної Програми СЕР на 2021 рік (в редакції розпорядження від 08.04.2021 №305/5-21): заявленою метою будівництва заводу для знешкодження відходів на території Новодмитрівської сільської ради Костянтинівського району є виконання проекту регіонального розвитку №4.13 «Будівництво сміттєпереробних заводів» Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року

(розпорядження від 17.02.2020 №147/5-20) та завдання №4.2.1 «Удосконалення системи збору та перероблення твердих побутових відходів» за цією Стратегією.

Водночас, у визначеннях ст.1 ЗУ «Про відходи» тверді побутові відходи (далі -ТПВ) – **це відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (крім рідких та відходів, пов'язаних з виробничою діяльністю підприємств)**. Враховуючи, що серед відходів, що передбачається знешкоджувати на заводі, принаймні 85% складатимуть відходи тваринництва (за КВЕД-2010: 01.4 - господарська діяльність підприємств, 98.1 - діяльність домашніх господарств), планований **об'єкт не відповідає завданням** вищенаведених Стратегій та Планів заходів з їх реалізації.

Більш того, цільова Програма поводження з відходами в Донецькій області на 2016-2020 роки (у редакції від 02.08.2017 №885, розроблена на замовлення КП «ДРЦВ» з урахуванням протокольних рішень колегії ОДА від 23.03.2017, 29.03.2018 та 28.02.2020 року), що спрямована на вирішення проблем у відповідній сфері та на яку посилалися щорічні Програми СЕР (у складі Переліку регіональних програм, виконання яких передбачається у відповідному році), **не передбачала жодних заходів щодо будівництва заводу для знешкодження відходів біологічного походження**. При цьому, згідно з паспортом цієї Програми ініціатором її розроблення та відповідальним виконавцем було визначено Департамент екології, на який покладено також **функцію з координації роботи** щодо виконання відповідних розпоряджень.

Цілком логічно, що жоден з щорічних звітів щодо виконання Програми поводження з відходами на 2016-2020 роки, оприлюднених на офіційному веб-ресурсі Департаменту екології, як і інформаційні довідки про стан/хід виконання цієї Програми, на підставі яких протокольні приймалися контрольні рішення колегії Донецької ОДА (від 29.03.2018 та 28.02.2020 року), не містить будь-яких даних чи навіть згадування стосовно заходів, пов'язаних з будівництвом заводу для знешкодження відходів у Костянтинівському районі.

Слід зазначити, що при розробленні Програми поводження з відходами на 2016-2020 роки використовувалися рекомендації Регіонального стратегічного плану управління твердими побутовими відходами (рішення обласної ради від 15.02.2005 №4/25-590), підготовленого у рамках реалізації проекту Tacis Europe AID в Донецькій області на кошти ЄС, та результати виконання попередньої Програми поводження з відходами в Донецькій області на 2011-2015 роки (рішення Донецької обласної ради від 09.06.2011р. №6/4-086), також розробленої з урахуванням згаданого стратегічного плану. При цьому, положення цих документів, що вже переважно втратили актуальність (зважаючи на різні фактори та обставини), **також не передбачали будівництва нового об'єкту для знешкодження біологічних відходів** у Костянтинівському районі, зокрема – і в розрізі діяльності КП «ДРЦПВ» як регіонального оператора системи управління побутовими відходами та основного замовника відповідних заходів.

Крім того, серед ключових напрямів реалізації положень Програми поводження з відходами в Донецькій області на 2016-2020 роки було передбачено розроблення схем санітарного очищення населених пунктів. Втім, наявними схемами адміністративно-територіальних одиниць Донецької області, погодженими Департаментом екології у встановленому порядку (наказ Мінрегіонрозвитку від 23.03.2017 №57), **не передбачено спрямування відходів біологічного походження (відходів тваринництва) у Костянтинівській район для їх знешкодження на відповідному об'єкті**.

Окремої уваги заслуговує факт усунення Держпродспоживслужби (територіального органу і експертних комісій) від питань її безпосередньої компетенції під час прийняття та документального затвердження ОДА планувальних рішень, що стосуються як регіонального розвитку загалом, так і питань реалізації на території Донецькою області державної політики у сфері поводження з

відходами, галузях ветеринарної медицини, санітарного та епідемічного благополуччя населення зокрема.

Так, всупереч ст. 10, 11 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та п.2 чинних на той момент Методичних рекомендацій вищенаведені щорічні Програми СЕР, як і згадані документи, відповідно до яких вони готувалися (Стратегія розвитку Донецької області до 2020 року та План її реалізації, Програма поводження з відходами в Донецькій області на 2016-2020 роки) не отримували позитивного висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи, що полягає у комплексному вивченні на відповідність вимогам санітарних норм програмних документів. При цьому, згідно з Тимчасовим порядком проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи (наказ МОЗ від 09.10.2000 р. №247) **забороняється використання або функціонування об'єктів державної санітарно-епідеміологічної експертизи без наявності відповідного позитивного висновку.**

Не суттєво виправилася ситуація і від моменту набуття чинності з 01.01.2020 року положеннями ст.2 ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку», згідно з якими відповідна процедура стала обов'язковою для регіональних програм економічного та соціального розвитку на короткостроковий період, а також виключила необхідність проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи таких документів. Наприклад, жодна редакція Програми СЕР на 2020 рік, що передбачала заходи щодо будівництва заводу для знешкодження відходів біологічного походження, **не проходила встановлених етапів оцінки: визначення обсягу оцінки, складання звіту, проведення громадського обговорення та консультацій з органами виконавчої влади, врахування результатів цих обговорень та консультацій.** Та навіть попри це, розглянувши проект внесення змін до Програми СЕР стосовно інших об'єктів поводження з відходами, Міндовкілля звернуло увагу розробника програми (лист від 06.07.2020 №5/1/50/284-20) **на необхідність дотримання планувальних вимог**, визначених державними санітарними правилами ДСП 173-96 та будівельними нормами ДБН Б.2.2-12:2019.

Слід зазначити, що планований за ініціативою та під координацією Департаменту екології завод у Костянтинівському районі є об'єктом поводження з відходами, що підпадають під визначення ст.1 ЗУ «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» та які порівняно з вимогами ЗУ «Про відходи» мають особливості регулювання. Так, секторальним нормативно-правовим актом встановлені вимоги до обігу, операторів ринку та потужностей (об'єктів) з оброблення, переробки (разом із перевезенням, знешкодженням, видаленням та утилізацією) побічних продуктів тваринного походження, дотримання яких є необхідним для отримання відповідного експлуатаційного дозволу. Ключову роль у цій сфері, в т.ч - ведення Державного реєстру таких потужностей (об'єктів) відведена Держпродспоживслужбі як компетентному органу, а до повноважень місцевих державних адміністрацій належить **організація розроблення та забезпечення виконання відповідних програм на регіональному і місцевому рівнях.** При цьому, згідно з оприлюдненими Донецькою ОДА переліками регіональних цільових програм, протягом часу, що минув від набуття чинності вищезгаданим секторальним законом (2016 рік), програма поводження з побічними продуктами тваринного походження на території Донецької області жодного разу не затверджувалася та, відповідно, наразі не виконується.

Таким чином, починаючи з 2018 року, Департаментом екології як відповідальним підрозділом Донецької ОДА було ініційоване безпідставне, необґрунтоване включення до щорічних програм СЕР та подальше фінансове забезпечення (за рахунок обласного фонду охорони навколишнього природного середовища) заходів щодо проектування та будівництва інфраструктурного об'єкту поводження з біологічними відходами, не передбаченого будь-яким документом стратегічного (перспективного) планування регіонального рівня та

програмою поводження з побічними продуктами тваринного походження зокрема. Крім того, такі заходи у складі програм СЕР протягом 2018-2020 років не отримували необхідних висновків санітарно-гігієнічної експертизи та не проходили обов'язкову процедуру стратегічного екологічного оцінювання. Відповідно, за наявності порушень низки положень чинного законодавства не визначеною є доцільність зазначеного інфраструктурного проекту у структурі економіки регіону, а також можливість подальшого функціонування об'єкту у системі поводження з відходами та побічними продуктами тваринного походження на території Донецької області.

2. Просторове планування.

За результатами проведення у квітні-травні 2018 року електронних торгів системи закупівель «PROZORRO» UA-2018-04-19-000040-а замовником заходу (КП «ДРЦПВ», 34850326) було обрано переможця (ТОВ Грінекс Еко, 40107752), з яким укладено Договір підряду від 04.06.2018 №9/Т (далі - Договір) із можливістю залучення субпідрядників для виконання робіт «Проектні розроблення «Будівництво заводу для знешкодження відходів, а саме відходів біологічного походження» **до кінця жовтня того ж року.**

Згідно з Технічним завданням (Додаток №2 до Договору), у якості підстав для цього проектування були зазначені розпорядчі документи Кабінету Міністрів України (далі - КМУ) про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, а також Донецької ОДА - про затвердження Програми СЕР та Програмних заходів обласного екологічного фонду на 2018 рік (зі змінами) відповідно. При цьому, чинна на той момент Програма поводження з відходами в Донецькій області на 2016-2020 роки, розроблена на замовлення того ж КП «ДРЦПВ», у якості аргументації виконання цих робіт **не згадувалася.**

Згідно з Технічним завданням та Зведеним кошторисом (Додаток №3 до Договору), серед етапів проектних розроблень передбачалися: проведення інженерно-геодезичних та інженерно-геологічних вишукувань, підготовка містобудівного розрахунку, отримання містобудівних умов та обмежень, здійснення оцінки впливу на довкілля (далі - ОВД) із складанням відповідного звіту, розроблення проекту землеустрою, виконання розділу «Оцінка впливу на навколишнє середовище» (ОВНС) проекту будівництва, проходження необхідних експертиз.

Також, через внесення численних змін до Договору склад робіт було доповнено розробленням детального плану території (далі - ДПТ) розташування об'єкту планованого будівництва та здійсненням стратегічної екологічної оцінки (далі - СЕО) цієї містобудівної документації, внаслідок чого період виконання проектних розроблень за Календарним графіком (Додаток №4 до Договору, у редакції Додаткової угоди №5) **було розтягнуто до вересня 2019 року.** Зазначене доповнення обсягу проектних розроблень було обумовлено відсутністю містобудівної документації, яка передбачає використання для промислових потреб ділянки території Костянтинівського району поруч із виробничим майданчиком місцевої філії Державного підприємства «Укрветсанзавод» та можливість розташування об'єкту планованого будівництва.

Зокрема, за даними офіційного веб-ресурсу «Відкрите просторове планування» для території Костянтинівського району відсутня чинна схема планування, що відповідає положенням аналогічного документу Донецької області (рішення обласної ради від 09.06.2011 №6/4-087), а остання - не передбачає використання цієї ділянки району для промислових об'єктів (виходячи з рівня деталізації затверджених положень та креслень). Також, за даними офіційного веб-ресурсу «Публічна кадастрова карта України» на момент укладання Договору у 2018 році суміжні земельні

ділянки навколо наявного заводу мали або категорію земель сільськогосподарського призначення (пасовища, у запасі, державної форми власності) або взагалі невизначений статус.

Згідно ст.24 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» **у разі відсутності затвердженого плану зонування або детального плану території забороняється передача (надання) земельних ділянок із земель державної або комунальної власності у власність чи користування фізичним та юридичним особам** для містобудівних потреб, крім окремих випадків. При цьому, забудова земельної ділянки здійснюється в межах її цільового призначення, а зміна призначення дозволяється лише після відповідних змін до плану зонування території та/або детальному плану території.

Водночас, **за відсутності оновленої містобудівної документації, що дозволяє таку зміну цільового призначення**, наказами Головного управління Держгеокадастру в Донецькій області від 14.06.2018 №1519-СГ та №1520-СГ було надано згоду на поділ земельної ділянки сільськогосподарського призначення (кадастр. №1422484100:13:000:0176, державної форми власності) та дозвіл КП «ДРЦПВ» на розроблення проекту землеустрою її частини, якій незабаром було призначено окремий кадастровий номер (кадастр. №1422484100:13:000:0187, згідно з витягом від 10.08.2018 НВ-1403566892018), для будівництва та подальшої експлуатації промислового об'єкту – заводу для знешкодження відходів з влаштуванням артезіанської свердловини.

Так, лише 09.01.2019 року на підставі повноважень, визначених ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» та ЗУ «Про місцеві державні адміністрації», розпорядженням №7 голови Костянтинівської державної районної адміністрації (далі - РДА), що у встановленому порядку виступила замовником містобудівної документації за рахунок коштів КП «ДРЦПВ» (отримані від Донецької ОДА через Департамент екології як головного розпорядника), було надано дозвіл на розробку ДПТ «Будівництво заводу знешкодження відходів, а саме: відходів біологічного походження на території Новодмитрівської сільської ради Костянтинівського району Донецької області (за межами населених пунктів)». Також, згідно з Планом фінансування (Додаток №5 до Договору, у редакції Додаткової угоди №5) **виконання робіт щодо підготовки проекту землеустрою та складання звіту з ОВД передували розробленню ДПТ розміщення майбутнього заводу та здійсненню відповідної СЕО**, що разом мали визначити допустимість, прийнятність та умови (обмеження) такого використання цієї території.

Фактично, на момент надання Костянтинівською РДА згоди на розробку оновленої містобудівної документації КП «ДРЦПВ» було розпочато не тільки процес відведення земельної ділянки для отримання її у подальше користування із зміною цільового призначення, але і процедуру проведення ОВД будівництва (та подальшої експлуатації) заводу як об'єкту поводження з біологічними відходами.

За даними офіційного веб-ресурсу «Державний реєстр з оцінки впливу на довкілля» станом на 09.01.2019 року замовником проектних розроблень були серед іншого оприлюднені: повідомлення про плановану діяльність, умови органу владних повноважень щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації. При цьому, на підставі ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» (та згідно з пізніше затвердженими методичними рекомендаціями Міндовкілля) **орган владних повноважень зауважив замовнику щодо необхідності врахування положень містобудівної документації під час деталізації місця провадження планованої діяльності у складі звіту з ОВД**. Розпорядженням голови Костянтинівської РДА від 03.06.2019 №250 така містобудівна документація (вищезгаданий ДПТ) була затверджена, набула чинності та підлягала оприлюдненню протягом 10 днів з моменту підписання цього розпорядження. **Втім, розроблення ДПТ, здійснення СЕО та затвердження цієї**

містобудівної документації відбувалися з численними ознаками порушень відповідних процедурних і змістовних вимог, встановлених законодавством України.

Так, відповідно до ст.10 ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку» (далі – Закон про СЕО) та з урахуванням затверджених Методичних рекомендацій Мінприроди (із змінами) Костянтинівська РДА як замовник документу державного планування була зобов'язана забезпечити підготовку, оприлюднення, подання на розгляд Департаменту екології та Департаменту охорони здоров'я Донецької ОДА заяви про визначення обсягу СЕО для пропозицій та зауважень.

Крім того, відповідно до ст.11 - ст.13 Закону про СЕО Костянтинівською РДА мало бути забезпечено складання звіту про СЕО (**з наведенням зв'язку проекту з іншими документами державного планування**), його оприлюднення разом з проектом ДПТ, їх громадське обговорення та консультації з вищезазначеними підрозділами Донецької ОДА, що можуть залучати інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, окремих спеціалістів і науковців. При цьому, ці підрозділи беруть участь у проведенні громадського обговорення шляхом розміщення на своїх офіційних веб-сайтах повідомлення про оприлюднення проекту документу державного планування із зазначенням замовника.

За даними офіційного веб-ресурсу Департаменту екології таке повідомлення було оприлюднене 24.04.2019 року. Водночас, офіційний веб-ресурс Департаменту охорони здоров'я **не містить жодних даних щодо планованого заводу для знешкодження біологічних відходів та ДПТ його розміщення в Костянтинівському районі зокрема. Крім того, відсутня інформація, що свідчить про залучення до консультацій Департаменту агропромислового комплексу та земельних відносин, а також – територіального органу Держпрод-споживслужби** (стосовно розміщення, будівництва та подальшого функціонування цього об'єкту), до безпосередньої компетенції якої належать питання реалізації державної політики у сфері обігу побічних продуктів тваринного походження, в галузях ветеринарної медицини, санітарного та епідемічного благополуччя населення. Як вже згадувалося раніше, згідно ст.2 Закону про СЕО здійснення такої оцінки проекту містобудівної документації заміняє собою проведення обов'язкової державної санітарно-гігієнічної експертизи .

Відповідно до ст.12 того ж закону, з метою своєчасного забезпечення можливості для участі громадськості, одержання та врахування її зауважень і пропозицій проект документу державного планування та відповідний звіт СЕО оприлюднюються на офіційному веб-сайті замовника. **При цьому, мають бути дотримані умови доступності для розгляду всіх альтернативних варіантів, а громадське обговорення містобудівної документації на місцевому рівні проводиться в порядку, визначеному ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» для такої документації** (Постанова КМУ від 25.05.2011 №555).

Згідно з обґрунтуванням, наведеним у розпорядженні голови Костянтинівської РДА від 03.06.2019 №250 про затвердження вищезгаданого ДПТ, даний розпорядчий акт приймався, враховуючи протоколи громадських слухань (від 30.04.2019 року – щодо врахування громадських інтересів під час розроблення цього ДПТ; від 10.05.2019 року – щодо врахування громадських інтересів у відповідному звіті СЕО).

Втім, звіт СЕО, що був підготовлений стосовно ДПТ субпідрядною організацією (ПП «Екощит», 38281556) за рахунок коштів обласного екологічного фонду та **оприлюднений** 24.04.2019 року на офіційному веб-сайті Костянтинівської РДА для громадського обговорення, **містить неповну та недостовірну інформацію щодо передбачуваних наслідків для довкілля внаслідок реалізації рішень затвердження цієї містобудівної інформації:**

- 1) У розділі 4 (с.22) зазначено про планування будівництва заводу для знешкодження біологічних відходів на території Новодмитрівської сільської ради Костянтинівського району Донецької області згідно з регіональною цільовою програмою поводження (управління) відходами, **що не відповідає дійсності;**
- 2) **У звіті не наведено даних щодо здійснення Костянтинівською РДА як замовником ДПТ обов'язкового узгодження** проекту цієї документації з органами місцевого самоврядування, що представляють інтереси суміжних територіальних громад (в частині врегулювання питань щодо територій спільних інтересів), згідно з встановленим Порядком (наказ Мінрегіонрозвитку від 16.11.2011 №290);
- 3) У розділі 2.1 (с.6) зазначено, що вибір майданчика будівництва проведено з урахуванням розглянутих варіантів можливого розміщення заводу для знешкодження відходів біологічного походження, і техніко-економічних обґрунтувань з урахуванням найбільш економічного використання земель, а також соціально-економічного розвитку району. Водночас, **не наведено жодного альтернативного варіанту розташування**, що розглядалися, та обґрунтування виправданих територіальних альтернатив відповідно до вимог ст.11 Закону про СЕО. Також, не вказано будь-яких програмних документів просторового планування та соціально-економічного Костянтинівського району, що мали бути враховані під час вибору локації планованого будівництва;
- 4) У розділі 2.1 (с.5) не вказано, що земельна ділянка (державної власності, у запасі) планованого розташування заводу для знешкодження біологічних відходів належить до земель сільськогосподарського призначення (пасовища), **не відповідає промисловій категорії об'єкту будівництва та потребує зміни цільового призначення (з належним обґрунтуванням)**. Така зміна відбулася вже після завершення процедури СЕО та видання наказу Головного управління Держгеокадастру в Донецькій області від 20.06.2019 №2733-СГ, яким було затверджено розроблений відповідно до вимог ст.50 ЗУ «Про землеустрій» проект землеустрою щодо відведення та надання у постійне користування КП «ДРЦПВ» земельної ділянки (кадастр. № 1422484100:13:000:0187) із зміною цільового призначення - для розміщення та експлуатації будівель і споруд промислового підприємства (будівництво заводу для знешкодження відходів). При цьому, на підставі положень ст.207 Земельного Кодексу України КП «ДРЦПВ» було зобов'язане зареєструвати право постійного користування на цю земельну ділянку (без зміни форми власності) та у встановленому Порядку (Постанова КМУ від 17.11.1997 №1279) відшкодувати втрати, спричинені вилученням сільсько-господарських угідь;
- 5) У розділах 2.1 (с.8), 2.2 (с.12), 3 (с.18) зазначено, що ділянка під будівництво заводу розташована у полі, непридатному для сільського господарства через неродючі ґрунти, спланована насипними ґрунтами та будівельним сміттям. Вірогідно, такий висновок зроблений за результатами інженерно-геологічних вишукувань, проведених у червні 2018 року (відповідно до Календарного графіку - Додаток №4 до Договору, у редакції Додаткової угоди №5). Водночас, **не наведено дані агро-хімічного паспорту на цю земельну ділянку сільськогосподарського призначення (пасовища), наявність якого є обов'язковою при проведенні її грошової оцінки, передачі у власність або наданні в користування, зміні власника земельної ділянки** або землекористувача, а також – розгляду питання щодо отримання дозволу на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) відповідно до встановлених Порядків (наказ Мінагрополітики від 11.10.2011 №536, наказ Держкомзему від 04.01.2005 №1). Враховуючи наявність суми відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, визначену у вищенаведеному наказі від 20.06.2019 №2733-СГ, грошова оцінка земельної ділянки мала бути проведена з урахуванням даних відповідного агротехнічного паспорту;

6) У розділах 2.1 (с.8), та 4 (с.24) зазначено, що в межах території, що передбачається під розміщення заводу, відсутні зони охоронюваного ландшафту та охоронні зони об'єктів природно-заповідного фонду (з спеціальним режимом використання), а найближчий такий об'єкт - ландшафтний заказник місцевого значення «Олексина» (площею 137 га), який знаходиться на відстані 1.2 км від території заводу. При цьому, **не наведено інформацію щодо наявності низки погоджень оголошення ботанічного заказника місцевого значення «Іжевський»** (землі запасу державної власності, сільськогосподарського призначення (пасовища), площею 57,7 га) на ділянці території Новодмитрівської сільської ради, поруч з майданчиком будівництва заводу (до 200 метрів): рішення Костянтинівської районної ради від 23.11.2018 №VII/26-525 «Про надання згоди...», лист Костянтинівської РДА від 20.11.2018 № вх.3091/01-54, лист-погодження Департаменту екології Донецької ОДА від 13.11.2018 №08-27/6187/90-18. Слід зазначити, що відповідне розпорядження голови ОДА (від 01.07.2019 №662/5-19) було видане невдовзі після завершення громадських обговорень та затвердження ДПТ будівництва заводу;

7) У розділах 2.1 (с.8), та 5 (с.27) зазначено, що в межах території, що передбачається під розміщення заводу, відсутні зони охорони пам'яток культурної спадщини (з спеціальним режимом використання). При цьому, **не наведено інформацію про наявність пам'ятки культурної спадщини «Братська могила мирних громадян» на ділянці території Костянтинівської міської ради, поруч з майданчиком будівництва заводу (до 200 метрів)**, а також - документів, що визначають такий статус. Вірогідно, такий висновок зроблений на підставі листа Управління культури та туризму Донецької ОДА від 19.03.2019 №01-14-262/0/191-19, згідно з яким такий об'єкт не знаходиться у Державному реєстрі нерухомих пам'яток України. Натомість, згідно з чинним Генеральним планом м. Костянтинівка меморіал «Братська могила мирних громадян» перебуває на державному обліку у складі Переліку пам'яток історії та культури Донецької області (№1840, включений 13.04.1977 року), а рішенням виконкому Костянтинівської міської ради (від 18.08.2005 №IV/29-620) для меморіалу встановлено охоронну зону. При цьому, відповідно до ст.1 та Прикінцевих положень ЗУ «Про охорону культурної спадщини» об'єкти, включені раніше до списків (переліків) пам'яток історії та культури відповідно до Закону УРСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури», визнаються пам'ятками культурної спадщини (до вирішення питання про включення/невключення таких об'єктів до Державного реєстру нерухомих пам'яток України);

8) У розділах 2.1 (с.5), та 4 (с.23) зазначено, що в межах нормативної 1000-метрової санітарно-захисної зони (далі - С33) планованого заводу для знешкодження біологічних відходів, визначеної для I класу об'єктів відповідно до вимог державних санітарних правил ДСП 173-96, не знаходиться житлова та громадська забудова, а найближчі відповідні споруди - на відстані 1,35 км, в південно-західному напрямку. Натомість, **не вказано про наявність у північно-східному напрямку садибної забудови - дачного селища «Лада»**, найближчі ділянки якого (на відстані 650 метрів) надані громадянам у приватну власність для садівництва (кадастр. № 1422484100:17: 000:0012 та № 1422484100:17:000:0013). Згідно положень ДСП 173-96 та державних будівельних норм ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» садибна забудова прирівнюється до житлової, а її перебування в межах С33 не допускається;

9) У розділі 4 (с.23-24) зазначено, що максимальні приземні концентрації забруднюючих речовин, визначені розрахунковим методом для емісії від джерел планованого заводу, складуть значне менше 1 ГДК (з урахуванням фону), внаслідок чого не очікується значного негативного впливу на стан атмосферного повітря, ґрунтів та здоров'я населення (розрахунковий неканцерогенний ризик, ймовірність виникнення шкідливих ефектів). При цьому, **не наведено результати такої оцінки для групи важких металів та речовин - стійких органічних забруднювачів, а також - передбачений рівень канцерогенного ризику** (відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом МОЗ України від 13.04.2007 №184). Слід

нагадати, що в розрахункову зону впливу планованого заводу для термічного знешкодження відходів (площею 19.62 га, що простягається за межі відведеної земельної ділянки 0,61 га) потрапляють суміжні землі сільськогосподарського призначення, які використовуються у якості пасовищ. Водночас, згідно п.5.10 ДСП 173-96 не допускається використання для вирощування сільськогосподарських культур, пасовищ для худоби земель СЗЗ підприємств, що забруднюють навколишнє середовище високотоксичними речовинами та речовинами, які мають віддалену дію (солі важких металів, канцерогенні речовини, діоксини тощо);

10) У розділах 2.2 (с.10), 3 (с.21) зазначено, що відходи біологічного походження, які наразі захоронюються у скотомогильниках та можуть бути джерелом поширення небезпечних інфекцій, передбачається доставляти на завод для термічного знешкодження 3 одиницями автотранспорту (вантажопідйомністю 5 тон) в контейнерах типу MGB-660 (місткістю 0.66 м³) у обсязі до 8 тис.тон на рік. При цьому, **не вказано, що такі контейнери призначені для збирання та транспортування лише ТПВ (не є герметичними), та не наведено інформацію щодо заходів забезпечення біологічного захисту у разі надходження відходів, які становлять загрозу поширення епідемій та/або епізоотій – зокрема, дезінфекції автотранспорту та контейнерного парку (а також стічних вод у місці їх збирання перед видаленням до системи каналізації м. Костянтинівка за допомогою асенізаційного автотранспорту).** При цьому, оцінка ризику планованої діяльності через можливість виникнення надзвичайних ситуацій, наведена у розділі 5.4.2 (с.69) не передбачає випадків захворювання людей та/або тварин на екзотичні, небезпечні та особливо небезпечні (карантинні) хвороби внаслідок експлуатації планованого заводу;

11) У розділах 2.2 (с.13), та 4 (с.24) зазначено, що в межах ділянки розташування заводу для забезпечення господарсько-питного та господарського водопостачання на території промислового майданчика передбачається буріння артезіанської свердловини глибиною 108 м і облаштування її насосною станцією. Також, з метою попередження відповідних негативних наслідків (забруднення водного середовища, порушення гідродинамічного режиму, виснаження поверхневих та підземних водних ресурсів) планується виконання заходів з організації зони санітарної охорони (далі - ЗСО) з 3-х поясів згідно з нормативними вимогами до їх встановлення та правового режиму (Постанова КМУ від 18.12.1998 №2024, ДБН В.2.5-74:2013, ДСП 173-96). Водночас, **не наведено жодних даних щодо захищеності горизонту підземних вод, а згідно вказаної схеми розташування свердловини планується на відстані, значно меншій від мінімальної величини для I поясу ЗСО (суворого режиму), передбаченої нормативними документами (50 метрів) та Положенням про проектування (Наказ Головного державного санітарного лікаря СРСР від 18.12.1982 №2640-82), на яке ці норми та правила посилаються.** Крім того, відповідно до п.3.1.1. цього Положення водозабори підземних вод мають розташовуватися поза межами території промислових підприємств та житлової забудови, а згідно п.5.10 ДСП 173-96 в межах СЗЗ промислових, сільськогосподарських та інших об'єктів, що є джерелами забруднення навколишнього середовища, не допускається розміщення охоронних зон джерел (питного) водопостачання, водозабірних споруд та споруд водопровідної розподільної мережі;

12) У розділах 2.1 (с.8), та 4 (с.27) зазначено, що ділянка території, що передбачається під розміщення заводу, не належить до земель водного фонду, та не порушує встановлених згідно ст.88 Водного Кодексу України та Додатку 13 ДСП 173-96 прибережно-захисних смуг найближчих об'єктів гідрологічної мережі (50 метрів). Натомість, **не наведено інформацію про необхідність встановлення водоохоронних зон** для цих об'єктів з метою створення сприятливого режиму, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколоводних рослин і тварин, а також зменшення коливань стоку (згідно ст.87 того ж Кодексу, встановленого Порядку (Постанова КМУ від 08.05.1996 №486) та Додатку 13 ДСП 173-96). При цьому, на території таких зон

забороняється скидання неочищених стічних вод, використовуючи рельєф місцевості (балки, пониження, кар'єри тощо), а також у потічки;

13) У розділах 2.2 (с.12) та 4 (с.24) зазначено, що прийняті проектні рішення щодо відведення господарсько-побутових, виробничих та поверхневих стоків дозволяють виключити негативний вплив на водні ресурси, а скидання стічних вод у водні об'єкти не передбачається. Водночас, планується відведення дощових і талих вод, утворених в межах ділянки проектування заводу, в знижені місця рельєфу відкритим способом. Враховуючи попереднє зауваження, відсутність локальних очисних споруд на планованому заводі, відстань та рельєф місцевості до балки «Сергіївська» (менше 100 метрів), **інформація щодо відсутності негативного впливу на водні об'єкти не відповідає дійсності**, а заплановане водовідведення ймовірно порушує режим використання території відповідної водоохоронної зони;

14) У розділах 2.2 (с.13) та 4 (с.22-25) зазначено, що основний обсяг відходів, утворених в процесі виробничої діяльності планованого заводу (шлак від термokatалітичного блоку-печі, зола від рукавного фільтру), буде видалятися на полігон ТПВ, а значного негативного впливу на довкілля за рахунок поводження з відходами не очікується. При цьому, вказано на застосування адсорбційного фільтру (ККД=99.9%) для очищення від токсичних речовин та поліароматичних вуглеводів. Натомість, **не наведено дані щодо утворення відповідних відпрацьованих фільтрувальних матеріалів** (обсяги, властивості, шляхи подальшої утилізації/видалення), а також - обґрунтування можливості безпечного видалення шлаку та золи від рукавного фільтру на полігоні ТПВ. Слід зазначити, що ймовірно маєтись на увазі полігон, розташований біля майданчику будівництва заводу (до 1000 метрів, з іншого краю та в межах прибережної захисної смуги балки «Сергіївська» - кадастр. № 1412600000: 00:001:0045 та № 1412600000:00:001:0039).

Цілком вірогідно, що значна частина вищенаведеної недостовірної інформації у звіті СЕО, який був підготовлений у 2019 році стосовно вищезгаданого ДПТ, **є наслідком надання з боку замовника вихідних даних неналежної якості** або взагалі відсутності необхідних даних. Проте, відповідно до ст.24 ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» уповноважені органи з питань містобудування та архітектури і центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, забезпечують відкритість, доступність та повноту інформації про наявність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці земель державної та комунальної власності, не наданих у користування, що можуть бути використані під забудову, **про наявність обмежень і обтяжень земельних ділянок, містобудівні умови та обмеження в містобудівному і державному земельному кадастрах**.

У даному випадку, окрім Головного управління Держгеокадастру у Донецькій області, мова йде про відділ містобудування та архітектури Костянтинівської РДА, яким було підготовлено повідомлення про оприлюднення звіту про СЕО вищезгаданого ДПТ та, можливо, організовано розгляд проекту вищезгаданого ДПТ на засіданні відповідної архітектурно-містобудівної ради. Загалом, цей відділ як уповноважений орган (у визначенні ст.13 ЗУ «Про архітектурну діяльність») та Костянтинівська РДА як замовник містобудівної документації (згідно з Порядком, встановленим Мінрегіонрозвитку від 16.11.2011 №290) є відповідальними за надання розробнику необхідних вихідних даних, а також вимог до розміщення заводу для знешкодження біологічних відходів, що є об'єктом регіонального значення.

Неповна, недостовірна інформація звіту та некоректні планувальні рішення у вищезазначеній містобудівній документації **могли та мали бути виправлені уповноваженими Законом про СЕО органами (Департамент екології, Департамент охорони здоров'я) протягом процедури СЕО**, а саме: під час розгляду заяви про визначення обсягу такої оцінки та проведення подальших

консультацій із залученням у встановленому цим законом порядку експертів, спеціалістів та інших органів владних повноважень: Департаментів Донецької ОДА (економіки, агропромислового комплексу та земельних відносин, житлово-комунального господарства), територіальних представництв Держпродспоживслужби, Держгеокадастру та Держводагенства, виконавчих комітетів та/або депутатських корпусів Костянтинівської міської ради і Олексієво-Дружківської селищної ради. Наприклад, до складу погоджувальної комісії (для розгляду спірних питань), можливість утворення якої передбачена ст.21 ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» та відповідним порядком (Постанова КМУ від 25.05.2011 №555), серед інших членів входять представники органів земельних ресурсів, природоохоронного і санітарно-епідеміологічного нагляду, містобудування та архітектури, охорони культурної спадщини та інших органів влади.

Фактично Департамент охорони здоров'я Донецької ОДА самоусунувся від розгляду питань, пов'язаних з плануванням заводу для знешкодження біологічних відходів, а Департамент екології у якості координатора проекту регіонального розвитку зайняв відверту протекціоністську позицію, не гребуючи інформаційними маніпуляціями (див. розділ «Стратегічне планування»), приховуванням фактів та відвертим введенням в оману. Наприклад, у листі від 06.03.2020 №06-16/1277-20 до Костянтинівської міської ради, оприлюдненому районною РДА у зв'язку з протестами громадськості, Департамент екології погоджується з розташуванням меморіалу «Братська могила мирних громадян» на відстані близько 200 метрів від ділянки розпочатого будівництва та неврахуванням цього факту під час планування та проектування заводу. Водночас, у відповіді Донецької ОДА (підготовлена Департаментом екології) на запит Народного депутата України Гнатенка В.С. **об'єкт культурної спадщини у місці масового поховання людей (Сергієвська балка)** з нез'ясованих причин віддалився на 3 км від планованого заводу, що нібито має виключити можливість знищення чи пошкодження меморіалу.

Згідно ст.17 Закону про СЕО Костянтинівська РДА як замовник вищезгаданого ДПТ у межах своєї компетенції має здійснювати моніторинг наслідків виконання цього документа для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, **один раз на рік оприлюднювати його результати на своєму офіційному веб-сайті**, а у разі виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків для довкілля (у т.ч. - для здоров'я населення) вживати заходів для їх усунення. Втім, протягом року, що минув від дати затвердження ДПТ, його замовником взагалі не було оприлюднено результатів моніторингу, передбачених звітом СЕО (як і будь-яких інших). При цьому слід зауважити, що заходи, передбачені для здійснення такого моніторингу у складі звіту СЕО до ДПТ, затвердженого Костянтинівською РДА 03.06.2019 року, не відповідають вимогам, які було встановлено пізніше на державному рівні (Постанова КМУ від 16.12.2020 №1272). Зокрема, **ці заходи не містять визначених строків їх виконання, кількісних та якісних показників відстежування (спостереження) наслідків виконання документа.**

Вірогідно, відсутність такого оприлюднення пов'язана з процесом реорганізації Костянтинівської РДА через її приєднання до новоствореної Краматорської РДА (державна реєстрація 15.01.2021 року), з публічно-владним правонаступництвом останньої - перехід усіх повноважень, прав та обов'язків - у встановленому порядку (Постанова КМУ від 16.12.2020 №1321 та розпорядження КМУ від 16.12.2020 №1635-р). Втім, Краматорською РДА результати моніторингу виконання вищезгаданого ДПТ та розпорядження голови Костянтинівської РДА від 03.06.2019 №250, яким цю містобудівну документацію було затверджено, також не оприлюднювалися (наразі офіційний веб-сайт не створений).

Згідно ст.3 Закону про СЕО така оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування,

достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Відповідно до ст.3 Конституції (Основного Закону) України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а згідно ст.16 того ж закону забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України **є обов'язком держави**. Також, ст.50 Конституції України передбачено, **що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля** та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди; кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, а також право на її поширення; така інформація ніким не може бути засекречена.

Відповідно до преамбули ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» (далі – Закон про ОНПС), що визначає основні засади еколого-правового регулювання, охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, **забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини - невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України**. З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану, серед іншого, на захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища.

Відповідно до ст.3 Закону про ОНПС гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей, пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість оцінки впливу на довкілля належать до основних принципів охорони навколишнього природного середовища. Згідно ст.11 того ж закону **Україна гарантує своїм громадянам реалізацію екологічних прав, наданих їм законодавством, а порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені**.

Відповідно до ст.14 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати інформацію, передбачену цим та іншими законами, зокрема інформацію, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідну інформацію). При цьому, згідно ст.29 ЗУ «Про інформацію» предметом суспільного інтересу вважається інформація, яка, серед іншого, забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків; свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо.

Відповідно до ст.9 Закону про ОНПС, що визначає екологічні права громадян України, кожний, серед іншого, має право на безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище, а також вільний доступ до екологічної інформації та вільне отримання, використання, поширення та зберігання такої інформації. За визначенням ст.25 того ж закону до екологічної інформації належить, серед іншого, **будь-яка інформація про джерела та фактори, які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей**.

За визначенням ст.50 Закону про ОНПС екологічною безпекою, що гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів, вважається такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. При цьому, **екологічна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки**.

Таким чином, видання Костянтинівською РДА розпорядження від 03.06.2019 №250 про затвердження містобудівної документації (Детальний план території «Будівництво заводу знешкодження відходів, а саме: відходів біологічного походження на території Новодмитрівської сільської ради Костянтинівського району Донецької області (за межами населених пунктів)», що містить неповну та недостовірну інформацію щодо передбачуваних наслідків розміщення, будівництва та експлуатації об'єкту, доцільність й безпечність функціонування якого не доведено під час стратегічного (соціально-економічного), просторового планування та здійснення СЕО, порушує конституційні права громадян та численні положення законодавства України.

Відповідно до ст. 43 ЗУ «Про місцеві державні адміністрації» акти місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та/або іншим актам законодавству України, або інтересам територіальних громад чи окремих громадян, можуть бути оскаржені до органу виконавчої влади вищого рівня (або до суду). При цьому, **розпорядження голови державної адміністрації, що суперечать Конституції та/або іншим актам законодавству України актам законодавства або є недоцільними, неекономними, неефективними за очікуваними чи фактичними результатами, скасовуються** Президентом України, головою місцевої державної адміністрації вищого рівня (або в судовому порядку). Слід зауважити, що згідно ст.102 Основного Закону Президент України є гарантом додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

На підставі вищевикладеного, враховуючи реорганізацію Костянтинівської РДА через приєднання з публічно-владним правонаступництвом, вважається за необхідне скасувати розпорядчий акт цієї адміністрації (від 03.06.2019 №250, про затвердження ДПТ будівництва заводу для знешкодження біологічних відходів) на рівні новоствореної Краматорської РДА (як власний акт) або оскаржити зазначене розпорядження на рівні Донецької ОДА та Президента України у встановленому порядку.

3. Оцінка впливу на довкілля.

02.07.2019 року до «Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» (далі – Єдиний реєстр та ОВД відповідно) було внесено повідомлення, згідно з яким КП «ДРЦПВ» як суб'єкт господарювання – замовник заявило про плановану діяльність «Будівництво заводу знешкодження відходів, а саме: відходів біологічного походження», про необхідність подальшого отримання рішення для провадження цієї діяльності (дозвіл на виконання будівельних робіт), а також про те, що громадськість протягом 20 робочих днів з дня оприлюднення цього повідомлення **на офіційному веб-сайті уповноваженого територіального органу** має право надати цьому органу (Департамент екології та природних ресурсів Донецької ОДА) зауваження і пропозиції до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

На підставі надходження зазначеного повідомлення до Департаменту екології (від 27.06.2018 №172) та подальшого його внесення до Єдиного реєстру було сформовано відповідну справу (№20186271131).

Втім, всупереч вимог ст.4, ст.5 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» (далі – Закон про ОВД) на зазначеному веб-сайті **повідомлення про плановану діяльність КП «ДРЦПВ» не було оприлюднене**: у інформації щодо надходження зауважень і пропозицій громадськості Департамент екології посилається лише на Єдиний реєстр, внесення документу до якого хибно вважає належним

оприлюдненням. Аналогічна ситуація з іншими документами, **що мали бути, проте не оприлюднені на офіційному веб-сайті Департаменту екології як уповноваженого територіального органу**: оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД, інформація про висновок з ОВД та рішення про провадження планованої діяльності (із зазначенням органу, номера та дати їх прийняття).

31.05.2019 року, вже після розроблення, здійснення SEO та затвердження ДПТ «Будівництво заводу знешкودження відходів, а саме: відходів біологічного походження на території Новодмитрівської сільської ради Костянтинівського району Донецької області (за межами населених пунктів)» до Єдиного реєстру було внесено Звіт з ОВД планованої діяльності КП «ДРЦПВ» та оголошення про початок громадського обговорення цього документу.

Враховуючи, що розробником Звіту з ОВД, як і вищенаведеного SEO, є ПП «Екощит» (див. розділ «Просторове планування»), **неповна та недостовірна інформація щодо передбачуваних наслідків для довкілля** переважно дублюється в обох документах. Окрім цього, цей звіт містить дані, що свідчать про порушення інших вимог, встановлених Законом про ОВД:

1) У розділі 1.1 (с.4) зазначено, що планованою діяльністю є будівництво заводу для знешкودження біологічних відходів на території Новодмитрівської сільської ради Костянтинівського району Донецької області, з облаштуванням артезіанської свердловини для забезпечення заводу у питній та технічній воді. При цьому, у повідомленні, що передувало звіту, мова йшла лише про діяльність, визначену абзацем 5 п.2 ч.3 ст.3 Закону про ОВД (установки для промислової утилізації, видалення туш тварин та/або відходів тваринництва) та **не заявлялося про супутню діяльність, що підлягає оцінюванню** відповідно до п.1 ч.3 ст.3 того ж закону (глибоке буріння, у тому числі геотермальне буріння, буріння з метою зберігання радіоактивних відходів, буріння з метою водопостачання);

2) У розділах 1.2 (с.5), 3.3 (с.56) зазначено, що планована діяльність виконується згідно з Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року (розпорядження КМУ від 08.11.2017 року №820-р). При цьому, **не вказано, що такий проект не передбачений регіональною цільовою програмою поводження/ управління відходами** (див. розділ «Стратегічне планування»);

3) У розділах 2 (с.50), 4 (с.59) зазначено, що територіальні альтернативи місця планованої діяльності не розглядалися у зв'язку з тим, що земельна ділянка для планованого будівництва знаходиться на землях державної власності, що перебувають у запасі (за межами населених пунктів), а цільове призначення ділянки – для розміщення та експлуатації будівель та споруд підприємств промисловості. **Таке обґрунтування не може бути прийнятним, бо не відповідає дійсності**: на момент оприлюднення Звіту з ОВД 31.05.2019 року земельну ділянку (кадастр. № 1422484100:13:000:0187) ще не було відведено, а її чинне цільове призначення – сільськогосподарські землі (пасовища) – змінено. Лише пізніше, згідно з наказом Головного управління Держгеокадастру в Донецькій області від 20.06.2019 №2733-СГ, яким було затверджено розроблений відповідно до вимог ст.50 ЗУ «Про землеустрій» проект землеустрою та надання у постійне користування КП «ДРЦПВ» відповідної земельної ділянки, такі дії відбулися;

4) У розділі 1.3 (с.9, с.12) зазначено, що ділянка під будівництво заводу розташована у полі, непридатному для сільського господарства через неродючі ґрунти, спланована насипними ґрунтами та будівельним сміттям. Вірогідно, такий висновок зроблений за результатами інженерно-геологічних вишукувань, проведених у червні 2018 року. Водночас, **не наведено дані агрохімічного паспорту** на цю земельну ділянку сільськогосподарського призначення (пасовища), наявність якого є обов'язковою при проведенні її грошової оцінки, передачі у власність або наданні в користування,

зміні власника земельної ділянки або землекористувача, а також – розгляду питання щодо отримання дозволу на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) відповідно до встановлених Порядків (наказ Мінагрополітики від 11.10.2011 №536, наказ Держкомзему від 04.01.2005 №1). Враховуючи наявність суми відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, зазначеної у вищенаведеному наказі від 20.06.2019 №2733-СГ, грошова оцінка земельної ділянки мала бути проведена з урахуванням даних відповідного агротехнічного паспорту;

5) У розділі 1.1 (с.4) зазначено, що в межах території, що передбачається під розміщення заводу, відсутні зони охоронюваного ландшафту та охоронні зони об'єктів природно-заповідного фонду (з спеціальним режимом використання), а найближчий такий об'єкт - ландшафтний заказник місцевого значення «Олексина» (площею 137 га), який знаходиться на відстані 1.2 км від території заводу. При цьому, **не наведено інформацію щодо наявності низки погоджень оголошення ботанічного заказника місцевого значення «Іжевський»** (землі запасу державної власності, сільськогосподарського призначення (пасовища), площею 57,7 га) на ділянці території Новодмитрівської сільської ради, поруч з майданчиком будівництва заводу (до 200 метрів): рішення Костянтинівської районної ради від 23.11.2018 №VII/26-525 «Про надання згоди...», лист Костянтинівської РДА від 20.11.2018 № вх.3091/01-54, лист-погодження Департаменту екології Донецької ОДА від 13.11.2018 №08-27/6187/90-18. Слід зазначити, що відповідне розпорядження голови ОДА (від 01.07.2019 №662/5-19) було видане під час процедури ОВД – до внесення до Єдиного реєстру відповідного висновку Департаментом екології;

6) У розділах 1.1 (с.5), 4 (с.59) зазначено, що в межах території, що передбачається під розміщення заводу, відсутні зони охорони пам'яток культурної спадщини (з спеціальним режимом використання). При цьому, **не наведено інформацію про наявність пам'ятки культурної спадщини «Братська могила мирних громадян»** на ділянці території Костянтинівської міської ради, поруч з майданчиком будівництва заводу (до 200 метрів), та документів, що визначають такий статус. Вірогідно, такий висновок зроблений на підставі листа Управління культури та туризму Донецької ОДА від 19.03.2019 №01-14-262/0/191-19, згідно з яким такий об'єкт не знаходиться у Державному реєстрі нерухомих пам'яток України. Натомість, згідно з чинним Генеральним планом м. Костянтинівка меморіал «Братська могила мирних громадян» перебуває на державному обліку у складі Переліку пам'яток історії та культури Донецької області (№1840, включений 13.04.1977 року), а рішенням виконкому Костянтинівської міської ради (від 18.08.2005 №IV/29-620) для об'єкту встановлено охоронну зону. При цьому, відповідно до ст.1 та Прикінцевих положень ЗУ «Про охорону культурної спадщини» об'єкти, включені раніше до списків (переліків) пам'яток історії та культури відповідно до Закону УРСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури», визнаються пам'ятками культурної спадщини (до вирішення питання про включення/невключення таких об'єктів до Державного реєстру нерухомих пам'яток України);

7) У розділах 1.1 (с.4), 2 (с.50) зазначено, що в межах нормативної 1000-метрової санітарно-захисної зони (далі - СЗЗ) планованого заводу для знешкодження біологічних відходів, визначеної для I класу об'єктів відповідно до вимог державних санітарних правил ДСП 173-96, не знаходиться житлова та громадська забудова, а найближчі відповідні споруди - на відстані 1,35 км, в південно-західному напрямку. Натомість, **не вказано про наявність у північно-східному напрямку садибної забудови** - дачного селища «Лада», найближчі ділянки якого (на відстані 650 метрів) надані громадянам у приватну власність для садівництва (кадастр. № 1422484100:17: 000:0012 та № 1422484100:17:000:0013). Згідно положень ДСП 173-96 та державних будівельних норм ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» садибна забудова прирівнюється до житлової, а її перебудовування в межах СЗЗ не допускається;

- 8) У розділах 1.4 (с.13), 1.5.2.3 (с.30-31) зазначено, що до основного технологічного обладнання заводу, належить термокаталітичний блок (піч) з продуктивністю знешкодження відходів – 1000 кг/год. При цьому, **не наведено даних про технічні характеристики планованої діяльності** (тип обладнання, температурний режим, параметри ведення технологічного процесу тощо);
- 9) У розділах 1.5.2.3 (с.30-35) наведений розрахунок з визначення кількості забруднюючих речовин, що будуть надходити до атмосферного повітря від процесу спалювання природного газу у якості палива в енергетичній установці, який був проведений згідно з «Збірником показників емісії (питомих викидів) забруднюючих речовин в атмосферне повітря різними виробництвами», Донецьк – 2004, Том I». При цьому, були застосовані коефіцієнти, що знижують показники утворення кількості викидів та використання яких обумовлено тільки наявністю режимно-технологічних заходів скорочення викиду. Водночас, **жодної інформації щодо наявності зазначених заходів у звіті не надано**;
- 10) У розділі 4.4.1 (с.65-68) зазначено, що максимальні приземні концентрації забруднюючих речовин, визначені розрахунковим методом для емісії від джерел планового заводу, складуть значно менше 1 ГДК (з урахуванням фону), внаслідок чого значного негативного впливу на стан атмосферного повітря, ґрунтів та здоров'я населення (розрахунковий неканцерогенний ризик, ймовірність виникнення шкідливих ефектів) не очікується. При цьому, **не наведено результати такої оцінки для групи важких металів та речовин – стійких органічних забруднювачів, а також - передбачений рівень канцерогенного ризику** (відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом МОЗ України від 13.04.2007 №184). Слід нагадати, що в розрахункову зону впливу планованого заводу для термічного знешкодження відходів (площею 19.62 га, що простягається за межі відведеної земельної ділянки 0,61 га) потрапляють суміжні землі сільськогосподарського призначення, що використовуються у якості пасовищ. Водночас, згідно п.5.10 ДСП 173-96 не допускається використання для вирощування сільськогосподарських культур, пасовищ для худоби земель СЗЗ підприємств, що забруднюють навколишнє середовище високотоксичними речовинами та речовинами, які мають віддалену дію (солі важких металів, канцерогенні речовини, діоксини тощо);
- 11) У розділах 1.2 (с.8), 1.4 (с.14) зазначено, що відходи біологічного походження, які наразі захоронюються у скотомогильниках та можуть бути джерелом поширення небезпечних інфекцій, передбачається доставляти на завод для термічного знешкодження 3 одиницями автотранспорту (вантажопідйомністю 5 тон) в контейнерах типу MGB-660 (місткістю 0.66 м3) у обсязі до 8 тис.тон на рік. При цьому, **не вказано, що такі контейнери призначені для збирання та транспортування лише ТПВ (не є герметичними), а наведена інформація щодо достатніх заходів забезпечення біологічного захисту не відповідає дійсності**. Зокрема, не передбачається дезінфекції стічних вод, утворених після оброблення контейнерного парку розчином кальцінованої соди, у місці їх збирання перед видаленням до системи каналізації м. Костянтинівка за допомогою асенізаційного автотранспорту. При цьому, оцінка ризику планованої діяльності через можливість виникнення надзвичайних ситуацій, наведена у розділі 5.4.2 (с.69) не передбачає випадків захворювання людей та/або тварин на екзотичні, небезпечні та особливо небезпечні (карантинні) хвороби внаслідок експлуатації планованого заводу;
- 12) У розділах 1.1 (с.4), 1,3 (с.9), 1.5.2.2 (с.26-28) зазначено, що в межах ділянки розташування заводу для забезпечення господарсько-питного та господарського водопостачання на території промислового майданчика передбачається буріння артезіанської свердловини глибиною 108 м і облаштування її насосною станцією. Також, з метою попередження відповідних негативних наслідків (забруднення водного середовища, порушення гідродинамічного режиму, виснаження поверхневих та підземних водних ресурсів) планується виконання заходів з організації зони

санітарної охорони (далі - ЗСО) з 3-х поясів згідно з нормативними вимогами до їх встановлення та правового режиму (Постанова КМУ від 18.12.1998 №2024, ДБН В.2.5-74:2013, ДСП 173-96). Водночас, **не наведено даних щодо достатньої захищеності горизонту підземних вод, а згідно вказаної схеми розташування свердловини планується на відстані, значно меншій від мінімальної величини** для I поясу ЗСО (суворого режиму), передбаченої нормативними документами (50 метрів) та Положенням про проектування (Наказ Головного державного санітарного лікаря СРСР від 18.12.1982 №2640-82), на яке ці норми та правила посилаються. Крім того, відповідно до п.3.1.1. цього Положення водозабори підземних вод мають розташовуватися поза межами території промислових підприємств та житлової забудови, а згідно п.5.10 ДСП 173-96 в межах СЗЗ промислових, сільськогосподарських та інших об'єктів, що є джерелами забруднення навколишнього середовища, не допускається розміщення охоронних зон джерел (питного) водопостачання, водозабірних споруд та споруд водопровідної розподільної мережі;

13) У розділі 1.3 (с.10) зазначено, що гідрографічна мережа ділянки представлена рікою Кривий Торець, яка є притокою р. Казенний Торець і відноситься до басейну р. Сіверський Донець. При цьому не вказано на наявність поблизу місця, що передбачається під розміщення заводу, об'єкту гідрологічної мережі – балки «Сергіївська» із встановленою згідно ст.88 Водного Кодексу України та Додатку 13 ДСП 173-96 прибережно-захисною смугою (50 метрів). Також, **не наведено інформацію про необхідність встановлення водоохоронних зон** для цих об'єктів з метою створення сприятливого режиму, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколводних рослин і тварин, а також зменшення коливань стоку (згідно ст.87 того ж Кодексу, встановленого Порядку (Постанова КМУ від 08.05.1996 №486) та Додатку 13 ДСП 173-96);

14) У розділах 1.5.1.2 (с.17), 1.5.1.2 (с.28) зазначено, що стічні води (талі, дощові) передбачається відводити по спланованій поверхні через проєктовані лотки, а для акумуляції цих вод влаштовується залізобетонний акумуляційний резервуар поверхневих вод (6,0 x 6,0 x 2,0 м). При цьому, **на генеральному плані планованого об'єкту (с.6) не позначене місце розташування цього накопичувача та не наведені заходи подальшого поводження з цими водами;**

15) У розділах 1.4 (с.14), 1.5.2.1 (с.25-26), 1.5.2.1 (с.28) зазначено, що основний обсяг відходів, утворених в процесі виробничої діяльності планованого заводу (шлак від термокаталітичного блоку-печі, зола від рукавного фільтру, осад та жир від жиру-уловлювача) буде видалятися на полігон ТПВ, а значного негативного впливу на довкілля за рахунок поводження з відходами не очікується. При цьому, вказано на застосування адсорбційного фільтру (ККД=99.9%) для очищення від токсичних речовин та поліароматичних вуглеводів. Натомість, **не наведено дані щодо утворення відповідних відпрацьованих фільтрувальних матеріалів (обсяги, властивості, шляхи подальшої утилізації/видалення), а також - обґрунтування можливості безпечного видалення шлаку, золи від рукавного фільтру та відходів жирууловлювача на полігоні ТПВ.** Слід зазначити, що ймовірно мається на увазі полігон, розташований біля майданчику будівництва заводу (до 1000 метрів, з іншого краю та в межах прибережної захисної смуги балки «Сергіївська» - кадастр. № 1412600000:00:001:0045 та №1412600000:00:001:0039);

16) У розділі 10 (с.78) зазначено, що повідомлення про плановану діяльність КП «ДРЦПВ» щодо заводу знешкодження біологічних відходів, яка підлягає процедурі ОВД, було оприлюднене шляхом опублікування у газеті «Провінція» №26 (1433) від 27.07.2018 року. Натомість, **не наведено інформації щодо розміщення цього повідомлення** у інших друкованих ЗМІ (не менше двох) та загальнодоступних місцях масового розповсюдження інформації у встановленому порядку (Постанова КМУ від 13.12.2017 №1026) відповідно до ст.4 Закону про ОВД.

Слід зазначити, що вимоги, які стосуються значної частини вищенаведених прикладів неповної та недостовірної інформації у Звіті з ОВД, були надані КП «ДРЦПВ» Департаментом екології у складі умов щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з ОВД по планованій діяльності «Будівництво заводу для знешкодження відходів, а саме: відходів біологічного походження» (лист від 30.07.2018 №07-3741).

Втім, недотримання цих умов з боку КП «ДРЦПВ» не стало на заваді схвалення та подальшого внесення до Єдиного реєстру цим уповноваженим органом висновку з ОВД, **згідно з яким здійснення додаткової оцінки не передбачається**. Серед можливих причин таких дій Департаменту екології заслуговує уваги наступне.

Як вже зазначалося, у складі оновленої Програми СЕР Донецької області на 2018 рік (розпорядження очільника ОДА-ОВЦА від 15.02.2018 №226/5-18) та у відповідній редакції Програмних заходів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища (розпорядження від 19.05.2018 №241/5-18) були затверджені положення щодо будівництва заводу для знешкодження відходів біологічного походження. Зокрема, отримувачем коштів цього фонду для замовлення проектних розроблень заводу було визначено КП «ДРЦПВ», управління яким було делеговано засновником (обласна рада) Донецькій ОДА, **а координацію діяльності згідно з чинним Статутом підприємства здійснює Департамент екології цієї адміністрації**.

Таким чином, вказаний висновок був виданий суб'єкту господарювання підрозділом Донецької ОДА, що у визначенні ст.1 Закону про ОВД та відповідно до власного Положення (в редакції розпорядження очільника ОДА-ОВЦА від 20.03.2020 №285/5-20) є уповноваженим територіальним органом щодо здійснення ОВД, та одночасно координує діяльність цього суб'єкта господарювання. При цьому, відповідно до ст.5 Закону про ОВД у разі, якщо замовником планованої діяльності є обласна державна адміністрація, уповноважений територіальний орган має надіслати повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає ОВД, до уповноваженого центрального органу та одночасно повідомити про це суб'єкта господарювання.

Згідно ст.11 того ж закону звіт з ОВД, звіт про громадське обговорення та висновок з ОВД подаються суб'єктом господарювання для отримання рішення (документу дозвільного характеру чи іншого акта) органу державної влади або органу місцевого самоврядування про провадження планованої діяльності, яке є підставою для початку провадження такої діяльності. При цьому, інформація щодо прийнятого рішення про провадження планованої діяльності вноситься уповноваженим органом, який ухвалював висновок з ОВД, до Єдиного реєстру протягом трьох робочих днів з дня її отримання. Втім, не зважаючи на час, що минув від прийняття такого рішення (дозвіл на виконання будівельних робіт від 31.12.2019 ДЦ 112193551399, виданий на підставі експертного звіту будівельної експертизи від 27.08.2019 №05-0572-18) **відповідну інформацію Департаментом екології у Єдиному реєстрі досі не оприлюднено**.

Згідно ст. 12 того ж закону висновок з ОВД, інші рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади або органів місцевого самоврядування у процесі здійснення ОВД можуть бути оскаржені будь-якою фізичною чи юридичною особою в судовому порядку. При цьому, порушення процедури здійснення ОВД, безпідставне та необґрунтоване неврахування чи неналежне врахування результатів участі громадськості, інші порушення законодавства у сфері ОВД **є підставами для скасування відповідного висновку та рішення про провадження планованої діяльності в судовому порядку**.

Згідно ст.15 того ж закону до правопорушень у сфері ОВД, серед іншого, належить: надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності; порушення встановленої законодавством процедури здійснення ОВД, у тому числі порядку інформування

громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів; підготовка завідомо неправдивого звіту з ОВД чи завідомо неправдивого висновку з ОВД.

Згідно ст.202 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» до компетенції Державної екологічної інспекції належить, серед іншого, здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України вимог законодавства про ОВД.

На підставі вищевикладеного, з метою забезпечення громадянських прав, передбачених Конституцією та іншим законодавством України, а також реалізації наданих владних повноважень, вважається за необхідне Державній екологічній інспекції України та її територіальному підрозділу розглянути наведені факти порушення вимог законодавства про ОВД з боку суб'єктів такої оцінки та разі їх підтвердження - оскаржити висновок з ОВД, виданий Департаментом екології та природних ресурсів Донецької ОДА (від 22.07.2019 № 07-16/4581/90-19), та рішення на впровадження планованої діяльності (дозвіл на виконання будівельних робіт від 31.12.2019 ДЦ 112193551399).

Підготовлено учасниками
Всеукраїнської екологічної організації
«До чистих джерел»,
м. Краматорськ, червень 2021 року